

Prepričan sem, da tega ne morete normalno prebrati

Spletna dostopnost v praksi

Tilen Škraba, spletnadostopnost.si

Inkluzivnost splošnih knjižnic: slepi in slabovidni

15. 04. 2021

Prepričan sem, da tega ne morete
normalno prebrati

Spletna dostopnost v praksi

Tilen Škraba, spletnadostopnost.si

Inkluzivnost splošnih knjižnic: slepi in slabovidni

15. 04. 2021

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vsebina predavanja

- Zgodovina spletne dostopnosti
- Implementacija v zakonodajo
- Tehnični standardi dostopnosti
- Pomen spletne dostopnosti in ciljne skupine
- Preverjanje skladnosti s smernicami

Pri implementaciji spletne dostopnosti ni pomembno le to, da nekaj naredimo, ampak tudi to, da to naredimo z mislijo na končnega uporabnika in njegovo uporabniško izkušnjo.

Zgodovina spletne dostopnosti

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Zgodovina spletne dostopnosti

1995

Začetek spletne dostopnosti (Tim Barners-Lee, osrednja predstavitev na 2. www konferenci v Chikagu - 1994)

1999

WCAG 1.0

2008

WCAG 2.0

2008

HTML4 in WAI ARIA

2018

WCAG 2.1

1990-1991 – Prva spletna stran

1994 – Prva predstavitev na temo spletne dostopnosti

1999 – Prvi standardi dostopnosti

22 let kasneje je 99,9% spletnih strani v Sloveniji nedostopnih

Implementacija v zakonodajo

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Implementacija v zakonodajo

UK – Equality Act (2010)

ZDA – Americans with Disabilities Act (ADA)

ZDA – Section 508 (of The Rehabilitation Act)

Kanada - Accessibility for Ontarians with Disabilities Act (AODA)

Italija – Stanca Act (2004)

Nemčija – BITV 2.0

Francija – Law no 2005-102

Španija – Law 34/2002 in Law 51/2003

EU – Direktiva 2016/2102

Nekatere države so zakonodajo sprejele samostojno in zavestno.

V nekaterih državah je prišlo do sprejetja zakonodaje po postopkih pred sodišči (diskriminacija)

Slovenijo je v ureditev zakonodaje „prisilila“ Evropska unija

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Implementacija v zakonodajo

Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij

Zakon sprejet **17. 04. 2018**

23. 09. 2020 – Prilagojena morajo biti vsa spletišča, objavljena pred 23. 09. 2018

23. 09. 2019 – Prilagojena morajo biti vsa ostala spletišča (torej tista **objavljena po 23. 09. 2018**)

23. 06. 2021 – Prilagojene morajo biti mobilne aplikacije

Izjeme: RTV, Delno: Vrtci/OŠ/SŠ, pisarniške datoteke starejše od 23.09.2018, medijske vsebine posnete pred 23.09.2020, živo predvajane medijske vsebine, zemljevidi, tretje osebe, arhivi.

Iz zakona in direktive EU je razvidno, da je potrebno pri zagotavljanju dostopnosti upoštevati EN 201 549 V2.1.2 (2018-08) in s tem smernice WCAG 2.1, do nivoja AA.

Zahteva tudi objavo in vzdrževanje Izjave o spletni dostopnosti.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Implementacija v zakonodajo

Ključne izkušnje od sprejetja zakona

Zavedanje o vsebini in kompleksnosti zahtev ZDSMA se je začelo zelo pozno širiti. **Glavni razlog** za to vidimo v pomanjkanju strokovnjakov s tega področja in posledičnem podcenjevanju problematike.

Organizacije imajo pri zagotavljanju spletne dostopnosti **velike težave**. Pogosto se teh težav niti ne zavedajo. Tudi, ko naročijo spremembe, so le te pogosto opravljene **pomanjkljivo in nestrokovno**.

To je **posledica nepoznavanja problematike spletne dostopnosti** s strani strokovnjakov (projektnih vodij, oblikovalcev, programerjev) na strani podjetij in posameznikov, ki nudijo storitve zasnove in izdelave spletnih strani

Od izvajalcev zahtevajte izjavo, da so seznanjeni z zahtevami ZDSMA in standardi WCAG 2.1.

Ob ponudbi naj oddajo tudi izjavo, da so v ponudbi vključene vse potrebne prilagoditve za zagotavljanje skladnosti WCAG 2.1 AA.

Tehnični standardi dostopnosti

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Tehnični standardi dostopnosti – WCAG 2.1

WCAG

Web Content Accessibility Guidelines

WAI

Web Accessibility Initiative, deluje v okviru W3C

W3C

World Wide Web Consortium

Standardi so pripravljani v obliki priporočil

WCAG 2.1

4 Načela

13 Smernic

87 Priporočil

WCAG 2.0

4 Načela, 12 Smernic, 61 Priporočil

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Načela dostopnosti

Zaznavne ... informacije in uporabniški vmesnik

Kratka zamenjava za slike, vključujoč ikone, gumbe in grafiko, **opisi podatkov predstavljenih na grafih, diagramih in ilustracijah**, enakovredni opisi nebesedilnih vsebin, kot so audio in video datoteke, **oznake za elemente obrazca, vnose in ostale elemente uporabniškega vmesnika**, prepisi in podnapisi za avdio vsebine, avdiodeskripcija, **interpretacija vsebin v zvočnem jeziku**.

Naslove, sezname, tabele in druge strukturne vsebine je potrebno ustrezno označiti, **zaporedje informacij je neodvisno od predstavitve vsebine**, brskalniki in podporne tehnologije podpirajo nastavitve za prilagoditev vsebin.

Barva se ne uporablja kot edini način podajanja informacij ali prepoznavanja vsebine, **privzete kombinacije barv ozadja in ospredja zagotavljajo ustrezen kontrast**, besedilo lahko povečamo do 200% brez izgube informacij, **slike besedila se da povečati**, uporabniki lahko pavzirajo ali ustavijo ter nastavijo glasnost avdio posnetkov, **zvok v ozadju je tih ali se ga da izklopiti, da bi se izognili motnjam**.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Načela dostopnosti

Uporabna ... uporabniški vmesnik in navigacija

Funkcionalnost je dostopna s tipkovnico, vse **funkcije, ki so dostopne z miško, morajo biti dostopne tudi s tipkovnico**, fokus tipkovnice se ne ujame v nobenem od delov vsebine, **brskalniki, urejevalniki vsebine in ostala orodja podpirajo tipkovnico**.

Uporabniki morajo imeti dovolj časa, da preberejo ali uporabijo vsebino. Obstajati morajo mehanizmi, ki ustavijo, podaljšajo ali prilagodijo časovne omejitve, kjer je potrebno, **pavzirajo, ustavijo ali skrijejo premikajočo ali utripajočo vsebino**; preložijo ali preprečijo prekinitve, razen, ko je to potrebno; **omogočijo re-avtentifikacirajo po pretečeni seji brez izgube podatkov**

Vsebina ne povzroča napadov (epilepsija).

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Načela dostopnosti

Razumljive ... informacije in uporabniški vmesnik

Strani imajo jasne naslove (title) in so organizirane z uporabo opisnih naslovov sekcij (headings), **obstaja več kot en način, da najdete ustrezne strani v nizu spletnih strani**, uporabniki so obveščeni o svoji trenutni lokaciji znotraj nabora povezanih strani, **obstajajo načini za premostitev sklopov, ki se ponovijo na več straneh**, fokus tipkovnice je viden in vrstni red fokusa sledi smiselnemu zaporedju, **namen povezav je očiten, v idealnem primeru tudi, ko se povezava gleda sama**.

Opredelitev primarnega jezika spletne strani, **opredelitev jezika odlomkov, besednih zvez ali drugih delov spletne strani**, opredelitev nenavadnih besed, fraz, idiomov in okrajšav, **uporaba preprostega jezika ali zagotovitev poenostavljenih različic**.

Navigacijski mehanizmi, ki se ponavljajo na več straneh, se vsakič pojavijo na istem mestu, **komponente uporabniškega vmesnika, ki se ponavljajo na spletnih straneh, imajo vedno enake oznake (labels)**, pomembne spremembe na spletni strani se ne zgodijo brez soglasja uporabnika.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Načela dostopnosti

Razumljive ... informacije in uporabniški vmesnik

Opisna navodila, sporočila o napakah in predlogi za popravke, **vsebinsko fokusirana pomoč za bolj kompleksno funkcionalnost in interakcijo**, priložnost za pregled, popravljanje ali preklic oddaje, če je potrebno.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Načela dostopnosti

Robustna ... vsebina in zanesljiva interpretacija

Zagotoviti je potrebno, da so strani zanesljivo interpretirane, npr. z zagotavljanjem validacije.

Opredelitev imena, vloge in vrednosti nestandardnih komponent uporabniškega vmesnika.

Pomen spletne dostopnosti in ciljne skupine

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

VIDNE

Barvna slepota, slabovidnost, slepota, ...

SLUŠNE

Naglušnost, gluhost, gluho-slepota

ZAZNAVNE

Avtizemska motnja spektra, intelektualne invalidnosti, učne težave, motnje duševnega znanja, pomanjkljivosti spomina, multipla skleroza, napadi, ...

Si lahko predstavljate, da ne morete poiskati informacij o voznem redu avtobusa ali vlaka in morate za dostop do podatkov poklicati na plačljivo telefonsko številko?

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

GIBALNE

Amputacija, artritis, revmatizem, zmanjšana gibljivost, mišična distrofija, kvadriplegija, ...

GOVORNE

Govorna apraksija, jecljanje, nemost, ...

RAZNE OMEJITVE SPOSOBNOSTI

Omejitve povezane s starostjo, večkratne motnje, zdravstveni razlogi, začasne omejitve, situacijske omejitve

Si lahko predstavljate, Da se lahko na razpis za službo prijavite le preko spletnega obrazca, ki je nerazločen ali popolnoma nedostopen in zaradi tega prošnje ne morete oddati?

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

VIDNE

Netekstovna vsebina brez besedilnih alternativ

Netekstovna vsebina, ki je ni možno povečati

Video vsebina, ki nima besedilnih ali avdio alternativ

Manjkajoči vidni in nevidni namigi in neustrezna struktura

Kompleksni navigacijski mehanizmi ali funkcionalnost

Besedilo in slike brez ustreznega kontrasta

Nezadostna podpora za tipkovnico

Tekstovni opisi

Odzivno oblikovane spletne strani

Možnost povečave brez izgube vsebin

Podnapisi in avdiodesripcija

Ustrezna struktura, opredelitev regij in naslovov

Predvidljiva navigacija in funkcionalnost

Prilagoditev tipografije, barv in razmakov

Popolna podpora za tipkovnico

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

SLUŠNE

Avdio vsebina (video posnetki, avdio posnetki) brez podnapisov ali prepisov

Predvajalniki, ki ne omogočajo podnapisov in/ali nastavljanja glasnosti

Predvajalniki, ki ne ponujajo možnosti prilagajanja barv in velikosti za podnapise

Spletne storitve, vključno z aplikacijami, ki se zanašajo le na interakcijo z uporabo glasu

Pomanjkanje znakovnega jezika za dopolnitev pomembnih informacij in besedila, ki ga je težko brati

Prepisi in (pod)napisi zvočnih vsebin

Predvajalniki, ki prikazujejo (pod)napise in ponujajo možnosti za prilagajanje velikosti barv in napisov

Možnost ustavitve, pavziranja in prilagajanja glasnosti zvočnih vsebin,

Visokokakovostni zvok v ospredju, ki se jasno razlikuje od hrupa v ozadju

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

ZAZNAVNE

Kompleksni navigacijski mehanizmi in postavitve strani

Kompleksni stavki in nenavadne besede

Dolgi odlomki besedila

Premikajoče ali utripajoče vsebine

Zvočno ozadje, ki ga ni mogoče (enostavno) izklopiti

Spletni brskalniki in predvajalniki, ki ne zagotavljajo mehanizma za zatiranje animacij in zvoka

Načrti strani, ki jih ni mogoče prilagoditi z uporabo kontrolnikov spletnega brskalnika ali prilagojenih stilov (CSS)

Jasno strukturirana vsebina;

Konsistentno označevanje obrazcev, gumbov in ostalih vsebinskih elementov;

Predvidljive povezave, funkcionalnost in splošna interakcija;

Možnosti, da se prepreči utripajčo ali drugače motečo vsebino.

Preprostejše besedilo, ki ga dopolnjujejo slike, grafi in ilustracije.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

GIBALNE

Spletne strani, brskalniki in orodja, ki ne zagotavljajo popolne podpore za tipkovnico

Prekratke časovne omejitve za odzivanje na reševanje obrazcev

Kontrolniki, ki nimajo enakovrednih alternativ v obliki besedila

Manjkajoči vizualni in nevizualni elementi, ki pomagajo pri orientaciji, strukturi strani in ostali navigacijski pomočniki

Nekonsistentni, nepredvidljivi in kompleksni navigacijski mehanizmi in funkcionalnosti na strani

***Omogočanje uporabe spletne strani
le s tipkovnico***

***Zagotavljanje zadostnega časa za
izpolnjevanje obrazcev***

***Vizualni elementi, ki natančno in
enolično predstavijo strukturo***

Orodja:

***Posebne tipkovnice, naglavni
kazalniki, ustni kontrolniki,
prepoznavanje govora, sledenje
očem ...***

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

GOVORNE

Spletne storitve, vključujoč spletne aplikacije, ki se zanašajo le na interakcijo preko glasu.

Spletne strani, ki omogočajo telefonske številke kot edini način komunikacije z organizacijami.

Neuporaba rešitev, ki se zanašajo le na glas.

Omogočanje alternativnih možnosti komunikacije, kot so elektronska pošta in obrazci.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Vrste oviranosti

RAZNE OMEJITVE SPOSOBNOSTI

Preverjanje skladnosti s smernicami

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Preverjanje skladnosti s smernicami

WCAG-EM

Website Accessibility Conformance Evaluation Methodology

5 korakov

Oprelitev obsega presoje

Raziskava spletne strani

Izbira reprezentativnega vzorca

Presoja izbranega vzorca

Priprava poročila

Večino priporočil se lahko preveri izključno „ročno“, orodja, tudi plačljiva, ki so na razpolago, omogočajo polavtomatsko presojo manj kot 10% vseh zahtev

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Preverjanje skladnosti s smernicami

WCAG-EM

Website Accessibility Conformance Evaluation Methodology

Izkušnje in priporočila

Šele na osnovi strokovne presoje se lahko določi obseg potrebnih prilagoditev.

V naročilo, javni razpis oz. poziv ter v pogodbo je potrebno vključiti sklic na zakonodajo in standarde. Bančna garancija?

Priloga ponudbe naj bo eksplicitna izjava ponudnika, da so seznanjeni z WCAG 2.1 in ZDSMA ter da bo prenova / izgradnja izvedena skladno s temi zahtevami

Večino priporočil se lahko preveri izključno „ročno“, orodja, tudi plačljiva, ki so na razpolago, omogočajo polavtomatsko presojo manj kot 10% vseh zahtev.

O spletni dostopnosti in njenem pomenu

Preverjanje skladnosti s smernicami

Doseganje ciljev prenove

Ob predaji rezultatov zahtevajte eksplicitno izjavo, da je spletno mesto dostopno in skladno z WCAG 2.1 in ZDSMA.

Spletno mesto neodvisno preverite pred plačilom vseh obveznosti ali predvidite ustrezne zaščitne mehanizme (pogodba, garancija, ?)

V primeru odstopanj oziroma neskladnosti vam popravki ne smejo predstavljati dodatnih stroškov (ne sme biti del vzdrževanja temveč sestavni del osnovne pogodbe).

Edini način za potrditev ustreznosti predanih rezultatov izvajalcev je strokovna celovita presoja spletnih strani.

Hvala za vašo pozornost

Za več informacij se lahko obrnete na:
info@spletnadostopnost.si ali tilen@skraba.si

Hvala za vašo pozornost

Za več informacij se lahko obrnete na:
info@spletnadostopnost.si ali tilen@skraba.si